

Н.Т. Шоюсупова,
иқтисод фанлари номзоди, доцент,
ТДИУ

ЎЗБЕКИСТОНДА МЕХНАТ БОЗОРИНИНГ МУВОЗАНАТГА ЭРИШИШИ БОРАСИДА АМАЛГА ОШИРИЛАЁТГАН ИШЛАР

Мамлакатимизда меҳнат ресурсларини шакллантириш ва ривожлантириш республикамызда амалга оширилаяётган иқтисодий ислохотларнинг устувор йўналишларидан бири бўлиб ҳисобланади. Меҳнат ресурслари сони жадал ўсиши, уларнинг таркибда ёшларнинг салмоғи юқорилиги, қишлоқ жойларида кўп болали ва кам таъминланган оилаларнинг мавжудлиги ишсизлик муаммосига жиддий муносабатни талаб этилади.

Иқтисодиётни модернизациялаш босқичида меҳнат муносабатларининг изчиллик билан ислох қилиниши, ишчи кучи таклифи ва талабини шакллантириш, меҳнат бозорини тартибга солиш ва бошқаришнинг назарий ва амалий жиҳатларини тадқиқ этиш илмий аҳамиятга эга.

Мамлакатдаги мавжуд меҳнат ресурсларидан юқори даражада фойдаланиш ҳудудда амал қилаяётган меҳнат бозори фаолият кўрсатиши билан чамбарчас боғлиқ. Меҳнат бозори эса ўз навбатида ҳуқуқий, иқтисодий, ижтимоий, демографик, табиий шарт-шароитлар асосида ва бир қатор омиллар таъсири остида шаклланади ва амал қилады.

Бугунги кунда Ўзбекистоннинг деярли барча ҳудудларида ишчи кучининг ортиқчалиги мавжуд ва меҳнат бозорида таклиф талабдан юқоридир. Шу боис ишлашни хоҳловчиларнинг меҳнат бозорида эркин ҳаракат қилишлари ва мустақил иш билан таъминланишлари учун давлат фуқароларга иш билан таъминлаш турини, шу жумладан, турли меҳнат режимидаги ишни танлаш эркинлигини; ишга қабул қилишни қонунга ҳилоф равишда рад этишдан ва меҳнат шартномасини ғайриқонуний равишда бекор қилишдан ҳимояланишни; мақбул ишни танлаш ва ишга жойлашишга бепул ёрдам беришни; ҳар ким касб ва ишга эга бўлишда, меҳнат қилиш ва иш билан таъминланиш шарт-шароитларида, меҳнатга ҳақ тўлашда, хизмат поғонасидан юқорилаб боришда тенг имкониятлар яратишни; янги касбга (мутахассисликка) бепул ўқитишни, маҳаллий меҳнат органларида ёки уларнинг йўлланмаси билан бошқа ўқув юртларида стипендия тўлаб малакасини оширишни; бошқа жойдаги ишга қабул қилинганда сарфланган моддий харажатлар учун қонун ҳужжатларига мувофиқ компенсация тўлашни кафолатлайди.

Маълумки, мустақилликнинг дастлабки йилларидан бошлаб мамлакатимиз меҳнат қонунчилигида бир қатор ижобий ўзгаришлар содир бўлиб, меҳнат қилишнинг ихтиёрийлиги ва ҳуқуқий асоси белгилаб қўйилган.

Меҳнат бозори шаклланиши ҳамда унинг конъюнктурасига ҳудуддаги демографик ҳолат ҳам таъсир кўрсатади.

Республика Президенти И.А. Каримов Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маърузасида мамлакатдаги демографик вазиятга алоҳида тўхталиб, қуйидагиларни айтиб ўтдилар: **“...аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш учун**

йўналтирилган давлат харажатларининг 5 баробар кўпайгани, турмуш даражаси сезиларли равишда яхшилангани ва бунинг натижасида оналар ўлими 2 баробардан кўпроқ, болалар ўлими 3 баробар камайгани, одамларнинг ўртача умр кўриши 67 ёшдан 73 ёшга, жумладан, аёлларнинг ўртача умр кўриши 75 ёшга етганини мамнуният билан таъкидласак арзийди, деб ўйлайман”¹.

Ўзбекистон Республикаси аҳоли табиий кўпайиши юқори бўлган мамлакатлар сирасига кириб, 2011 йил 1 январь маълумоти бўйича мамлакатимиз аҳолиси сони 28466,4 минг кишини ташкил қилди (1-жадвал).

1-жадвал

**Ўзбекистонда аҳолининг демографик таркиби
(минг киши)**

Ёш гуруҳлари	Йиллар					2010 йилда 2005 йилга нисбатан ўзгариши, %
	2005	2007	2008	2009	2010	
Жами аҳоли сони	26312,5	26663,8	27072,2	28001,4	28466,4	108,1
Шундан:						
Меҳнатга қобилиятли ёшгача бўлган аҳоли сони (0-15 ёш)	9217,0	9110,4	9025,4	8982,9	8881,5	96,3
Меҳнатга қобилиятли ёшдаги аҳоли сони (16-54 ёшдаги аёллар, 16-59 ёшдаги эркаклар)	15241,3	15664,0	16101,9	16953,6	17478,4	114,6
Меҳнатга қобилиятли ёшдан катта аҳоли сони (55 ва ундан юқори ёшдаги аёллар, 60 ва ундан юқори ёшдаги эркаклар)	1854,2	1889,4	1944,9	2064,9	2106,5	113,6

Манба: Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси маълумотлари

Жадвалдан кўриниб турганидек, 2005-2010 йиллар давомида Республикада жами аҳоли сони – 8,1 %га, меҳнатга қобилиятли ёшдаги аҳоли сони – 14,6 %га, кексалар сони эса 13,6 %га кўпайган, аксинча аҳолининг ёш таркибида болалар сони 3,7 %га камайган.

2010 йили республикада жами аҳоли таркибида кексалар улуши 7,4 %ни ташкил қилди. Ваҳоланки, 2000 йил бу кўрсаткич 7,2 %га тенг бўлган. Шу

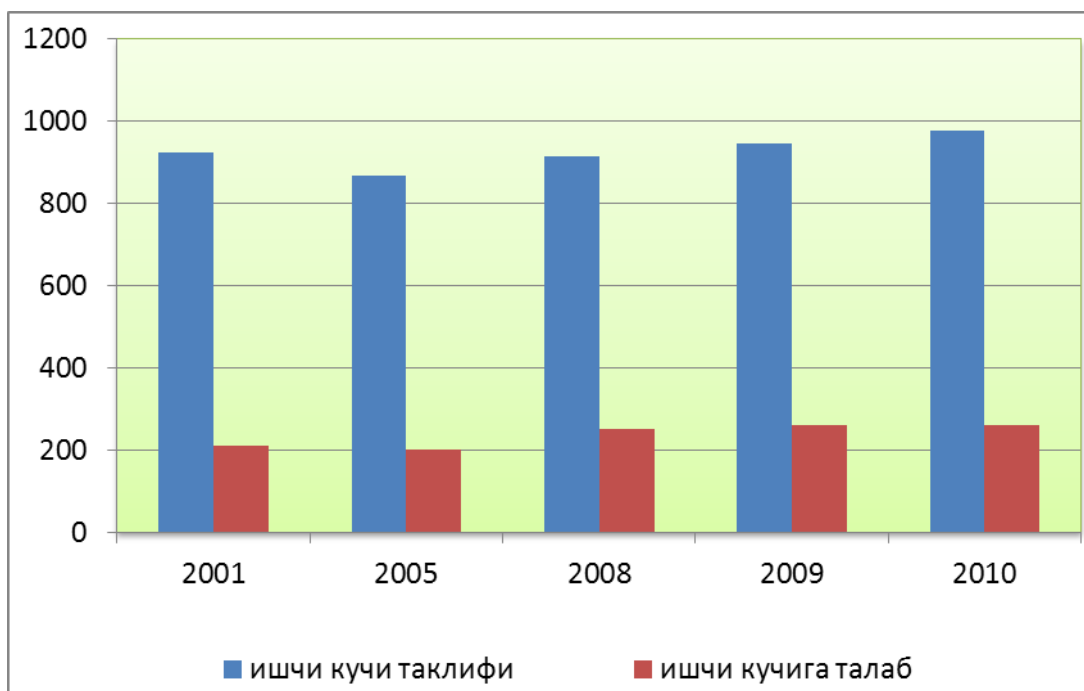
¹ Каримов И.А. Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси // Халқ сўзи, 13 ноябрь 2010 йил. №220 (5135).

билан бирга, иккинчи жаҳон урушидан кейинги “демографик тўлдириш” даврида туғилган аҳолининг бугунги кунда кексалар гуруҳи қаторига қўшилиши туфайли ҳам аҳолининг бу қатлами сонининг янада юқори суръатда ўсиши кузатилади.

Мустақиллик давларида мамлакатимизда аҳоли сонининг ўсиш суръатлари олдинги йилларга нисбатан бирмунча пасайди. Бу ҳолатни биринчидан, ҳукуматнинг оилани режалаштириш билан боғлиқ сиёсати, иккинчидан, миграция соф сальдосининг манфий кўрсаткичларда рўй бераётгани билан изоҳлаш мумкин.

Иқтисодий фаол аҳолининг хорижда иш билан банд бўлиши натижасида, республикаимизда ишсизлик даражаси ва ишсизлар учун бюджетдан ажратмалар камайиб, аҳоли турмуш даражаси яхшиланиши ҳамда мамлакатга хорижий валюта тушуми ортиб бормоқда. Бироқ, мамлакатимиздаги миграция жараёнларининг демографик, ижтимоий салбий таъсирларини ҳам инобатга олиш зарур. Юқори даромад топишга интилиб, четга чиқиб кетаётганларнинг аксарият қисми меҳнат қилиш ёшидаги ҳали турмуш қурмаган, ёш келин-куёвларнинг бўлиши, келгусида туғилиш даражаси камайишига олиб келиши мумкин.

Юқоридаги омиллардан айтиш мумкинки, республика меҳнат бозорида ишчи кучи таклифи талабга нисбатан юқори (1-расм).

1-расм. Ўзбекистон меҳнат бозорида ишчи кучига бўлган талаб ва унинг таклифи, минг киши ҳисобида

Манба: Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги маълумотлари

1-расмдан кўриниб турибдики, 2001-2010 йиллар давомида республикада ишчи кучи таклифи юқори бўлган. Яъни, 2001 йилда ишчи кучи таклифи – 924,0, 2010 йилда – 978,3 минг кишини ташкил этган бўлса, бу даврда ишчи кучига талаб мос равишда 209,0 ва 261,5 минг кишига тенг бўлган.

Шу ўринда айтиш жоизки, мамлакатимизда аёлларнинг меҳнат

бозоридаги иштироки эркакларга нисбатан суи бўлиб, бу эса миллий хусусият, яъни аёлларнинг кўпроқ уй-рўзгор ишлари, фарзанд тарбиясига машғул бўлишлари билан изоҳланади.

Ўзбекистон Республикаси меҳнат бозорида ишчи кучи таклифининг юқори, аксинча ишчи кучига талабнинг паст бўлиши унинг шаклланиши таркибий қисмлари билан боғлиқ. Буни қуйидаги 2-жадвалда кўришимиз мумкин.

2-жадвал

Ўзбекистон меҳнат бозорида ишчи кучига бўлган талаб ва унинг таклифи, минг киши ҳисобида*

Кўрсаткичлар	Йиллар				
	2001	2005	2008	2009	2010
Ишчи кучи таклифи, жами	924,0	865,9	913,6	944,0	978,3
Шу жумладан: меҳнат бозорига чиқиш**	250,0	250,0	250,0	250,0	250,0
Йирик корхоналардан (шу жумладан, қишлоқ хўжалиги корхоналаридан) бўшатишлар	232,0	295,7	278,2	286,1	210,0
Ишга жойлашишга муҳтож бўлганлар	389,0	320,2	318,1	330,1	402,0
Ишчи кучига талаб, жами:	209,0	201,3	251,2	259,1	261,5
Шу жумладан: фермер хўжаликлари	7,0	27,0	32,0	34,0	42,0
Кичик корхоналар (тугатган ва фаолият кўрсатмаётган кичик корхоналарни ҳисобга олган ҳолда)	203,0	174,3	143,1	151,4	168,1
Ишчи кучига талабнинг таклифга нисбати, %	23,1	23,2	28,5	31,6	38,4

*Манба: Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги маълумотлари

** ўрта ҳисобда 250,0 минг киши олинди.

2-жадвалдан кўриниб турганидек, 2001-2010 йиллар давомида ишчи кучи таклифи ишчи кучига талабдан юқори бўлиб, унинг нисбати 2001 йилдаги 23,1 фоиздан 2010 йилда 38,4 фоизгача ошган. Шу билан бирга, таҳлил қилинаётган даврда йирик корхоналардан (шу жумладан, қишлоқ хўжалиги корхоналаридан) бўшатишлар, ишга жойлашишга муҳтож фуқаролар сонининг кўплиги ишчи кучига таклиф юқори бўлишини таъминлаган.

Меҳнат муассасалари томонидан меҳнат бозоридаги талаб ва таклифни мувофиқлаштириш фаолияти, ишсиз фуқароларни турли касбларга тайёрлаш, пуллик жамоат ишларини ташкил этиш, меҳнат ярмаркалари уюштириш, меҳнат бозоридаги талаб ва таклифни тадқиқ этиш, бу бозордаги талабни ўсишига кўмаклашиш, ҳукуматнинг меҳнат муносабатларидаги ижтимоий кафолатларини амалга ошириш ишлари қилинмоқда (3-жадвал).

3-жадвал

Ишсизлик бўйича нафақа олганлар, жамоат ишларига жалб қилинган ва қайта тайёрлашга йўналтирилган ишсизлар сони, бирлик (2011 йил 1 январь)

Худудлар	Жами	Шу жумладан:		
		Касбий ўқишга ва қайта тайёрлашга йўналтирилганлар сони	Ҳақ тўланадиган жамоат ишларига жалб қилинганлар сони	Ишсизлик бўйича нафақа тайинланганлар сони
Ўзбекистон	116779	26239	49608	116779
Қорақалпоғистон	6633	972	3406	6633
Вилоятлар:				
Андижон	14516	2735	4929	14516
Бухоро	9476	1707	3680	9476
Жиззах	4509	840	1862	4509
Қашқадарё	8475	1385	4349	8475
Навоий	3474	982	1927	3474
Наманган	5631	802	3597	5631
Самарқанд	11210	1072	5500	11210
Сурхондарё	5463	1966	3255	5463
Сирдарё	3556	721	1241	3556
Тошкент	8364	2218	4273	8364
Фарғона	16119	3126	6273	16119
Хоразм	7857	1273	2587	7857
Тошкент ш.	11496	6440	2729	11496

Манба: Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги маълумотлари

3-жадвалдан кўриниб турганидек, 2010 йил давомида республика бўйича 116,7 минг кишига ишсизлик бўйича нафақа тўланган, жамоат ишларига жалб қилинган ва қайта тайёрлашга йўналтирилган. Шу билан бирга, республикада аҳолини бир марталик ишга жалб қилиш ишлари ҳам йилдан-йилга такомиллашиб бормоқда. Бу фаолиятнинг моҳияти шундаки, ўз меҳнат

лаёқатини қисқа муддатли (тўлиқ бир иш кунида ёки тўлиқсиз бир иш кунида, икки ёки ундан ортиқ, лекин бир ойдан кам иш кунида) сотиш истагида бўлган фуқароларга меҳнат муассасалари иш берувчи ва ёлланма ишчини бир-бири билан учраштириш ва келишиб олишларига кўмаклашмоқда. Бундай тадбирлар аҳоли гавжум бўлган ва илгаридан норасмий тарзда меҳнат лаёқати савдоси амалга оширилган жойларда ташкил қилинмоқда.

Республика ҳудудларида Бандликка кўмаклашиш ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш марказларига иш излаб мурожаат қилган фуқароларни ишга жойлаштиришга алоҳида эътибор қаратилган (4-жадвал).

4-жадвал

Бандликка кўмаклашиш ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш марказларига иш излаб мурожаат қилган фуқаролар сони ва таркиби (2011 йил 1 январь ҳолатига кўра)

Кўрсаткичлар	Мурожаат қилганлар		Ишга жойлаштирилганлар	
	киши	фоиз	киши	фоиз
Жами	671482	100,0	595695	88,7
1. Яшаш жойи бўйича				
- шаҳар жойлари	178480	26,6	155429	87,1
- қишлоқ жойлари	493002	73,4	440266	89,3
2. Ёш бўйича				
- 16 дан 18 ёшгача	5820	0,9	5321	91,4
- 18 дан 30 ёшгача	356122	53,0	317299	89,1
- 30 дан 50 ёшгача	299213	44,6	264292	88,3
- 50 ёш и юқори	10327	1,5	8783	85,0
3. Маълумоти бўйича				
- олий	40366	6,0	35814	88,7
- ўрта махсус	186954	27,8	167123	89,4
- умумий ўрта	444162	66,1	392758	88,4
4. Жинси бўйича				
- эркаклар	380327	56,6	337241	88,7
- аёллар	291155	43,4	258454	88,8

Манба: Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги маълумотлари

4-жадвалдан кўриниб турганидек, республика ҳудудларидаги бандликка кўмаклашиш ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш марказларига 2010 йил мобайнида 671, 4 минг киши иш излаб мурожаат қилган, шундан 595,6 минг киши ишга жойлаштирилган. Мурожаат қилган фуқароларнинг асосий қисми

қишлоқ аҳолиси улушига, умумий ўрта маълумотга эга бўлганларга тўғри келади.

Шундай қилиб, Ўзбекистонда меҳнат бозорининг шаклланишида ҳуқуқий асослар мамлакатдаги қонун ҳужжатлари, турли меъёрий кўрсатмалар билан етарлича яратиб берилган. Меҳнат бозори шаклланишида иқтисодий омиллардан иш ҳақи юқори чегарасининг белгиланмаслиги, талаб ва таклифнинг эркин ҳаракатланиши ижобий ҳолатдир. Шунингдек, жисмоний шахслардан олинадиган солиқ ва бошқа тўловлар миқдори оқилона белгиланган бўлиб, меҳнат бозоридаги таклиф ўсишига тўсқинлик қилмайди.

Республикадаги ҳозирги демографик вазият меҳнат бозорига юқори даражада салбий таъсир кўрсатмайди. Миграциянинг юқорилаб бораётган манфий сальдоси, туғилиш даражасининг пасайиб бораётгани, вилоят аҳолиси кексайиб бораётгани узок келажақда вилоят меҳнат бозори таклифи қисқаришига сабаб бўлади. Шунинг учун, оилани режалаштириш, оилада кам фарзанд бўлишини рағбатлантириш сиёсатини камроқ ташвиқот қилиш, оилада кўп фарзандликни юзага келтириш ва аҳоли иқтисодий фаоллигини ошириш тадбирларини жорий қилиш лозим.

Қишлоқ жойларида кўпроқ оналик ва болаликни муҳофаза қиладиган шифохоналар, замонавий жиҳозлар ва малакали шифокорлар билан таъминланган туғруқхоналар ташкил қилиш мақсадга мувофиқ, деб ҳисоблаймиз. Шунингдек, вақти-вақти билан шифокорларнинг билимларини синовдан ўтказиш, ҳамда юқори натижаларга эга бўлган шифокорларни моддий ва маънавий рағбатлантириш, натижаси пастроқ бўлган шифокорларга нисбатан интизомий жазолар қўллаш вилоятда ўлим даражасини янада пасайтириб, туғилиш ва аҳолининг табиий ўсишини рағбатлантиради, деб ҳисоблаймиз.

Меҳнатга лаёқатли аҳоли орасида шаҳар жойларида ёши каттароқ кишиларнинг салмоғи устун бўлса, қишлоқ жойларида нисбатан ёшроқ кишилар кўпчиликлари ташкил этади. Бундай ҳолатнинг вужудга келишида маълум меҳнат малакаси, юқори маълумот ва ҳаётий тажрибага эга бўлган кишиларнинг асосий қисми ўз иш кучининг сифат кўрсаткичларига мувофиқ ҳолда шаҳардан иш топишга интилишлари, бунда шаҳар жойларидаги меҳнат шароитлари яхшилиги, иш ҳақининг нисбатан юқорилиги, иш ҳақининг ўз вақтида тўлаб борилиши каби омилларнинг таъсири катталиги аҳамиятлидир. Умуман, вилоятда аҳоли ўртача ёшининг узунлиги жиҳатидан шаҳар олдинда бўлиб, бу ҳолат маълум даражада шаҳар жойларида кўрсатиладиган тиббий хизмат даражаси юқорилиги билан ҳам изоҳланади. Санаб ўтилган бу омилларнинг таъсирига қарамасдан, кейинги йилларда шаҳарга нисбатан қишлоқ жойларида яшовчи аҳоли сони йилдан йилга ортиб бормоқда.

Ўзбекистон Республикасида ижтимоий-иқтисодий ривожланишни таъминлаш ва аҳолини иш билан бандлигини ошириш давлатнинг ижтимоий-иқтисодий сиёсатининг муҳим йўналишларидан биридир. Тўла иш билан бандликни таъминлаш ва иқтисодий фаол меҳнат ресурсларини самарали тақсимлаш иқтисодиёт ривожланишининг потенциал даражасига етганлигини билдиради (5-жадвал).

Ўзбекистон Республикасида меҳнат ресурслари таркибининг ўзгариши*
(минг киши)

Кўрсаткичлар	Й и л л а р					2010 йилда 2005 йилга нисбатан ўзгариши, %
	2005	2006	2008	2009	2010	
Жами аҳоли сони	26167,0	26488,2	27555,3	28000,8	28466,4	108,7
Меҳнат ресурслари сони	14453,2	14816,5	15644,9	16123,6	16504,2	114,2
шундан:						
Иқтисодий фаол аҳоли сони	10224,0	10492,5	11603,1	11929,2	12286,6	120,1
Иш билан банд бўлган аҳоли сони	10196,3	10467,0	11035,4	11327,7	11628,4	114,0
Иқтисодий нофаол аҳоли сони	4229,2	4324,0	4041,8	4186,4	4217,6	99,7

* жадвал Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси маълумотлари асосида тузилган.

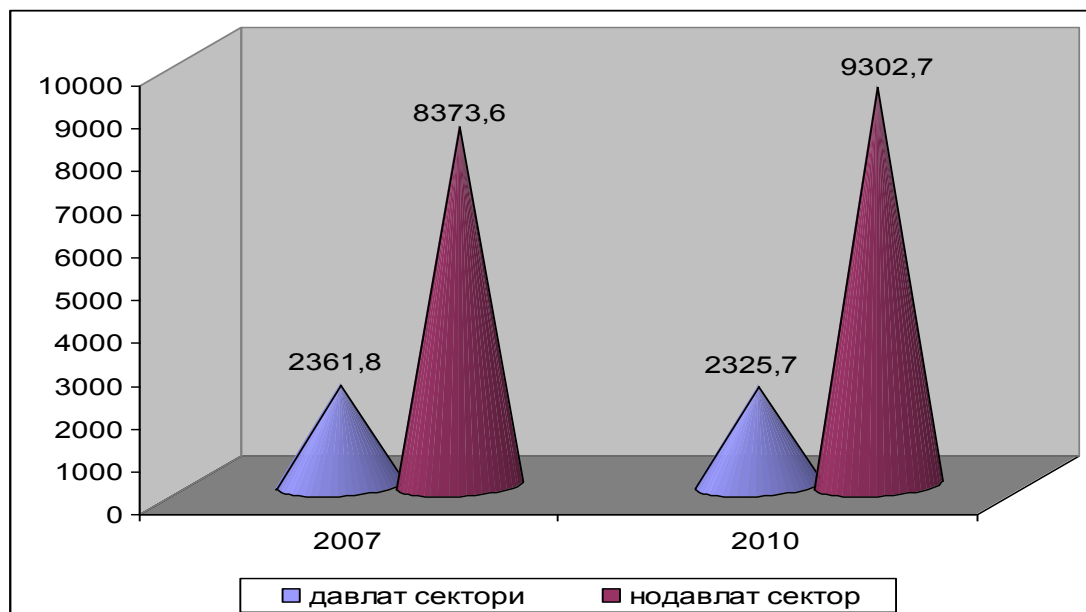
Жадвалдан кўришиб турибдики, 2005-2010 йиллар давомида Ўзбекистон Республикаси аҳолисининг сони 8,7 %га, меҳнат ресурсларининг сони 14,2 %га кўпайган. Шу билан бирга, республикада меҳнат ресурсларининг ўртача йиллик ўсиш суръати 2,64 %га тенг бўлган. Шунингдек, кўрилаётган даврда республикада жами аҳолининг ўртача йиллик ўсиш суръати 1,22 %ни ташкил этган. Республикада меҳнат ресурслари таркибида меҳнатга лаёқатли ёшдаги аҳоли (16-54 ёшдаги аёллар, 16-59 ёшдаги эркаклар) сони ортиб бормоқда. Статистик маълумотлардан кўришиб турганидек, 2005-2010 йиллар давомида республикада меҳнатга лаёқатли ёшдаги аҳоли сони 12630,0 минг кишидан 14998,7 минг кишига ёки 18,7 %га кўпайган. Шунини алоҳида таъкидлаш лозимки, ўрганилаётган даврда республикада меҳнат ресурслари таркибида ишлаётган нафақахўр ва ўсмирлар мутлақ сони 1,7 %га ўсган.

Статистик маълумотларга кўра, Ўзбекистон Республикасида иқтисодий фаол ва иш билан банд бўлган аҳоли сони йил сайин кўпайиб бормоқда. Хусусан, 2005-2010 йилларда республикада иқтисодий фаол аҳоли сони 23,1 %га, иш билан банд бўлган аҳоли сони 17,5 %га кўпайган.

Таҳлил қилинаётган йилларда Ўзбекистоннинг барча ҳудудларида айрим ҳолларда меҳнат ресурсларининг ўртача йиллик ўсиш даражаси пасайиши кузатилди, яъни ушбу кўрсаткич 2006 йилда 4,7 %ни ташкил қилган бўлса, 2010 йилда 3,2 %ни ташкил қилди. Ҳаттоки 2006 йилда шаҳар меҳнат ресурсларининг ўртача йиллик ўсиш даражасининг 7,9 %гача пасайиши кузатилди.

Натижада қишлоқ жойларидаги меҳнат ресурсларининг жами республика меҳнат ресурсларидаги салмоғи 1998 йилда 61,8 %ни ташкил қилган бўлса, ушбу кўрсаткич 2010 йилда 68,3 %ни ташкил қилди. Яъни, меҳнат ресурслари таркибининг учдан икки қисми қишлоқ аҳолиси ҳисобига кўпайди. Шунинг учун ҳам вилоятда аҳолини иш билан таъминлаш муаммоларини ҳал этишда биринчи навбатда қишлоқ жойларига алоҳида эътиборни қаратмоқ лозим.

Бугунги кунда мамлакатимизда иш билан банд бўлган аҳолининг аксарият қисми иқтисодиётнинг нодавлат секторида банд бўлмоқда (2-расм).

2-расм. Иш билан банд бўлган аҳолининг мулкчилик шакли бўйича тақсимооти

Манба: Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги маълумотлари

2-расмдан кўриниб турибдики, 2007-2010 йиллар давомида иқтисодиётнинг нодавлат секторидаги бандларнинг ўртача сони 11,1 фоизга ортган, аксинча давлат секторида банд бўлганлар сони 1,6 фоизга камайган. Шу билан бирга, таҳлил қилинаётган йилларда давлат секторида банд бўлганлар улуши 22,1 фоиздан 20,0 фоизгача камайган, аксинча нодавлат секторда бандлар улуши 77,9 фоиздан 80,0 фоизгача ортган.

Мамлакатимиз мустақилликни қўлга киритгач, асосий эътибор республикада саноат тармоқларини ривожлантириш, хомашё етиштиришдан тайёр маҳсулот ишлаб чиқаришга ўтиш, қишлоқ жойларда саноат корхоналарини барпо этиш ва ишлаб чиқариш кучларини қайта тақсимлашга қаратилди. Ушбу чора-тадбирлар юзасидан амалга оширилган ишлар натижасида аҳоли бандлигининг тармоқлар бўйича структурасида ижобий ўзгаришлар рўй берди.

Олиб борилган таҳлиллар республикада иқтисодий фаол, иш билан банд аҳоли сонининг юқори суръатда ўсганлигини кўрсатди. Аммо, кўрилаётган даврда Ўзбекистон Республикасида иш билан банд бўлган аҳоли сонининг иқтисодиёт тармоқлари бўйича тақсимланишида анча ўзгаришлар юз берганлигини кўришимиз мумкин (6-жадвал).

**Аҳоли бандлигини иқтисодиёт тармоқлари бўйича тақсимоти
(% ҳисобида)**

Иқтисодиёт тармоқлари	2008 й	2009 й	2010 й	2010 йилда 2008 йилга нисбатан ўзгариши (+,-)
Жами банд бўлганлар	100,0	100,0	100,0	-
<i>шундан:</i>				
саноатда	13,4	13,4	13,2	0,2
қишлоқ ва ўрмон хўжалигида	27,6	26,7	25,5	-2,1
қурилишда	8,5	8,9	9,1	0,6
транспорт ва алоқада	5,0	5,1	5,2	0,2
савдо ва сотиқ, умумий овқатланиш, тайёрлашда	10,3	10,5	10,7	0,4
турар жой-коммунал хўжалиги ва аҳолига номаиший хизмат кўрсатиш турларида	3,3	3,4	3,5	0,2
соғлиқни сақлаш, жисмоний тарбия ва ижтимоий таъминотда	7,6	7,6	7,7	0,1
таълим, маданият, санъат , фан ва илмий хизмат кўрсатишда	13,9	13,9	13,9	-
бошқа соҳаларда	10,4	10,5	11,2	0,8

* Манба: Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги маълумотлари

Жадвалдан кўриниб турганидек, иқтисодиёт тармоқлари ичида саноат, қишлоқ ва ўрмон хўжалигида банд бўлган аҳоли улуши камайган, қолган тармоқларда эса ортган. Шу ўринда айтиш жоизки, мамлакатимизда кенг бунёдкорлик ишларининг жадал амалга оширилиши натижасида қурилиш тармоқларида меҳнат қилаётганлар улуши юқори суръатларда кўпаймоқда. Бу ҳолатни, айниқса, қишлоқ жойларида ҳам кўриш мумкин, чунки қурилиш соҳасида банд бўлган қишлоқ аҳолиси сони 1991 йилга нисбатан 2,4 мартага ўсди.

Шундай қилиб, иқтисодиётни янгилаш ва модернизация қилиш шароитида республикада аҳолининг иш билан бандлиги ўзига хос хусусиятга эга бўлган ва йил сайин ошиб бормоқда. Бу эса ўз навбатида меҳнат бозорини самарали фаолият кўрсатишида алоҳида аҳамиятга эгадир.